

Załącznik 1 do Instrukcji wypełniania wniosku o dofinansowanie

Zakres studium wykonalności dla przedsięwzięć inwestycyjnych w sektorze wodno-ściekowym (FEnIKS 2021-2027, priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności, działania FENX.01.03 Gospodarka wodno-ściekowa)

Załącznik 1 do Instrukcji wypełniania wniosku o dofinansowanie

1 Podsumowanie danych na temat przedsięwzięcia

- 1.1 Wnioskodawca przedsięwzięcia
- 1.2 Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia (beneficjent, podmioty upoważnione do ponoszenia wydatków kwalifikowanych – *o ile dotyczy*)
  - 1.2.1 Potencjał techniczny, prawny, finansowy i administracyjny beneficjenta
  - 1.2.2 Podmioty upoważnione do ponoszenia wydatków kwalifikowanych (*o ile dotyczy*)
- 1.3 Dane dotyczące przedsięwzięcia
  - 1.3.1 Tytuł przedsięwzięcia
  - 1.3.2 Podstawowe niedobory systemu wodno-ściekowego
  - 1.3.3 Cele przedsięwzięcia z wyszczególnieniem tych, które przyczyniają się do wypełnienia przez aglomerację dyrektywy ściekowej (cele muszą jednoznacznie wynikać ze zidentyfikowanych niedoborów)
  - 1.3.4 Opis przedsięwzięcia, w tym zakres rzeczowy i koszt przedsięwzięcia
  - 1.3.5 Wyniki analizy wykonalności, popytu i opcji
  - 1.3.6 Zgodność przedsięwzięcia z Programem Operacyjnym oraz polityką Polski i UE w zakresie ochrony środowiska
- 1.4 Analiza oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, z uwzględnieniem potrzeb dotyczących przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia zmian klimatu
- 1.5 Plan wdrożenia przedsięwzięcia
  - 1.5.1 Struktura instytucjonalna realizacji przedsięwzięcia
  - 1.5.2 Niezbędne działania instytucjonalne i administracyjne
  - 1.5.3 Harmonogram realizacji przedsięwzięcia
- 1.6 Wyniki analizy finansowej
- 1.7 Plan finansowania przedsięwzięcia
- 1.8 Wyniki analizy trwałości finansowej
- 1.9 Wyniki analizy kosztów i korzyści
- 1.10 Wyniki analizy ryzyka i wrażliwości
- 1.11 Komplementarność przedsięwzięcia względem innych projektów

2 Opis istniejącego systemu wodno-ściekowego

- 2.1 Struktura organizacyjna działania systemu wodno-ściekowego na terenie aglomeracji objętej projektem
  - 2.1.1 Struktura organizacyjna z uwzględnieniem podziału kompetencji, współzależności i struktury własności
  - 2.1.2 Informacje na temat funkcjonujących przedsiębiorstw
    - 2.1.2.1 *Krótką historią, formą prawną i strukturą własności*
    - 2.1.2.2 *Istniejąca lub potencjalna konkurencja na rynku oferowanych usług, porównanie cen w przekroju regionalnym i krajowym, obecny udział przedsiębiorstwa w rynku usług wodno-ściekowych*
    - 2.1.2.3 *Prezentacja sytuacji finansowej beneficjenta i podmiotów upoważnionych do ponoszenia wydatków kwalifikowanych (o ile dotyczy) – podstawowe dane i wskaźniki obejmujące min. 3 lata wstecz*
- 2.2 Parametry ilościowe i jakościowe wody, ścieków oraz osadów ściekowych w istniejącym systemie
  - 2.2.1 Jakość wody surowej i dostarczanej do odbiorców oraz charakterystyka ścieków bytowo-gospodarczych, przemysłowych, komunalnych
  - 2.2.2 Bilans wody i ścieków
  - 2.2.3 Charakterystyka powstających osadów ściekowych i aktualny sposób ich zagospodarowania, w tym informacje o sposobie wykorzystania wytwarzanego biogazu, produkowanej energii cieplnej i/lub elektrycznej oraz kierunkach i sposobach zagospodarowania osadów ściekowych (o ile dotyczy)
- 2.3 Charakterystyka techniczna istniejącego systemu wodno-ściekowego
- 2.4 Zgodność działania systemu z wymaganiami polskimi i UE
- 2.5 Opis niedoborów jakościowych i ilościowych istniejącego systemu wodno-ściekowego (w tym w zakresie zagospodarowania osadów), w szczególności wskazanie niedoborów w zakresie wypełnienia przez aglomeracje wymagań dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych
- 2.6 Zakres inwestycji niezbędnych do zniwelowania niedoborów jakościowych i ilościowych systemu, w tym inwestycji odtworzeniowych, ze szczególnym wskazaniem zakresu, który przyczynia się do wypełnienia wymagań dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych

3 Analiza popytu

- 3.1 Uwarunkowania społeczno-gospodarcze realizacji przedsięwzięcia

- 3.1.1 Struktura i skala działalności gospodarczej w regionie
- 3.1.2 Prognozy i strategie rozwojowe dla regionu
- 3.1.3 Plan inwestycji gminnych
- 3.2 Bieżący i przyszły popyt zgłaszany przez gospodarstwa domowe
  - 3.2.1 Bieżący popyt oraz identyfikacja aktualnej liczby odbiorców indywidualnych
  - 3.2.2 Prognozy jakościowe i ilościowe zapotrzebowania na usługi
    - 3.2.2.1 *Prognozy demograficzne z uwzględnieniem ruchów migracyjnych*
    - 3.2.2.2 *Analiza zdolności mieszkańców do ponoszenia opłat*
    - 3.2.2.3 *Przyszły popyt zgłaszany przez odbiorców indywidualnych z uwzględnieniem cenowej i dochodowej elastyczności popytu*
- 3.3 Bieżący i przyszły popyt zgłaszany przez przemysł
  - 3.3.1 Bieżący popyt
  - 3.3.2 Przyszły popyt
- 3.4 Bieżący i przyszły popyt zgłaszany przez podmioty użyteczności publicznej i sektor usługowy
  - 3.4.1 Bieżący popyt
  - 3.4.2 Przyszły popyt
- 3.5 Bieżący i przyszły popyt łącznie
- 3.6 Przyszły bilans wody i ścieków

4 Analiza wykonalności przedsięwzięcia wraz z analizą opcji

- 4.1 Zakres i metodyka analizy
- 4.2 Analiza wykonalności (identyfikacja możliwych rozwiązań inwestycyjnych, które są wykonalne pod względem technicznym, ekonomicznym, środowiskowym i instytucjonalnym)
- 4.3 Analiza opcji
  - 4.3.1 Analiza strategiczna – zidentyfikowanie najbardziej korzystnych rozwiązań (analiza jakościowa)
  - 4.3.2 Analiza rozwiązań technologicznych (analiza opcji ilościowa)
    - 4.3.2.1 *Oszacowanie kosztów dla wybranych rozwiązań*
    - 4.3.2.2 *Finansowe i ekonomiczne porównanie rozważanych opcji*
    - 4.3.2.3 *Porównanie rozważanych opcji pod względem środowiskowym (uwzględniając wpływ oraz odporność na zmianę klimatu i zagrożenia związane z klęskami żywiołowymi)*
- 4.4 Wybór najlepszego rozwiązania spośród rozważanych opcji wraz z uzasadnieniem dokonanego wyboru

- 4.5 Uzasadnienie braku analizy opcji, gdy nie istnieje więcej niż jedno rozwiązanie inwestycyjne

5 Analiza instytucjonalna przedsięwzięcia

- 5.1 Charakterystyka rozważanych rozwiązań inwestycyjnych w fazie inwestycyjnej i operacyjnej przedsięwzięcia
- 5.2 Analiza SWOT zidentyfikowanych rozwiązań instytucjonalnych
- 5.3 Wskazanie najefektywniejszego rozwiązania instytucjonalnego wraz z uzasadnieniem

6 Opis projektu

- 6.1 Cele projektu
- 6.2 Zakres rzeczowy projektu (w odniesieniu do stwierdzonych niedoborów jakościowych i ilościowych systemu), wskaźniki, w szczególności wskazanie zakresu projektu, który przyczynia się bezpośrednio do osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych
- 6.3 Opis i charakterystyka wybranej technologii
  - 6.3.1 Podstawowe parametry technologiczne
  - 6.3.2 Opis podstawowych obiektów i urządzeń, w tym zakres działań podejmowanych w ramach przedsięwzięcia
  - 6.3.3 Wpływ realizacji projektu na zapewnienie oszczędności wody, efektywność energetyczną oraz ograniczenie wytwarzania odpadów, w tym informacje o sposobie wykorzystania wytwarzanego biogazu, produkowanej energii cieplnej i/lub elektrycznej oraz kierunkach i sposobach zagospodarowania osadów ściekowych (o ile dotyczy)
- 6.4 Lokalizacja przedsięwzięcia
  - 6.4.1 Opis lokalizacji przedsięwzięcia, w tym odbiornika ścieków, warunków wodno-gruntowych
  - 6.4.2 Dostępność terenów pod inwestycje, koszty zakupu oraz rekompensat
  - 6.4.3 Zgodność przedsięwzięcia z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- 6.5 Kwalifikowane i niekwalifikowane koszty inwestycyjne projektu ze wskazaniem przyjętej metodyki ich szacowania
  - 6.5.1 Koszty przygotowawcze

- 6.5.2 Koszty prac budowlano – montażowych, wielkość nakładów na majątek trwały
- 6.5.3 Pozostałe kategorie kosztów
- 6.6 Stopień przygotowania przedsięwzięcia do realizacji
- 6.7 Działania informacyjno-promocyjne
- 6.8 Niezbędne inwestycje odtworzeniowe przedsięwzięcia w fazie operacyjnej
- 6.9 Zastosowanie elementów edukacyjnych w projekcie

7 Analiza oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem potrzeb dotyczących przystosowania się i łagodzenia zmian klimatu oraz odporności na klęski żywiołowe

- 7.1 Zgodność projektu z politykami ochrony środowiska
  - 7.1.1 Sposób wdrożenia przez projekt celów polityki ochrony środowiska UE, w tym w zakresie zrównoważonego rozwoju, efektywnej gospodarki zasobami, zachowania bioróżnorodności, zmian klimatu (zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, odporność na skutki zmian klimatu, itp.)
  - 7.1.2 Zgodność projektu z zasadą „nie czyn poważnych szkód” środowisku, tj. do no significant harm (DNSH)
  - 7.1.3 Sposób wdrożenia przez projekt zasady ostrożności, zasady działania zapobiegawczego, zasady naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła, zasady zanieczyszczający płaci
- 7.2 Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (OOS)
  - 7.2.1 Klasyfikacja przedsięwzięcia pod kątem wymogu przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w świetle przepisów prawa polskiego i UE
  - 7.2.2 Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wraz z prezentacją przeprowadzonych postępowań administracyjnych
    - 7.2.2.1 *Zadania z przeprowadzoną oceną oddziaływania na środowisko*
    - 7.2.2.2 *Zadania bez oceny oddziaływania na środowisko wraz z uzasadnieniem braku kwalifikacji do oceny*
  - 7.2.3 Ocena wpływu przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 wraz z prezentacją przeprowadzonych postępowań administracyjnych
  - 7.2.4 Rozwiązania na rzecz zmniejszenia lub skompensowania negatywnego oddziaływania na środowisko
- 7.3 Spójność przedsięwzięcia z sektorowymi planami i programami związanymi z wdrożeniem polityki wspólnotowej
  - 7.3.1 Wpływ przedsięwzięcia na jednolitą część wód

- 7.3.2 Zgodność przedsięwzięcia z obowiązującymi dokumentami planistycznymi wynikającymi z Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Przeciwpowodziowej: planami gospodarowania wodami w dorzeczach, planami zarządzania ryzykiem powodziowym, Planem przeciwdziałania skutkom suszy
- 7.4 Przystosowanie do zmian klimatu i łagodzenie zmiany klimatu, a także odporność na klęski żywiołowe
  - 7.4.1 Oddziaływanie projektu na zmianę klimatu z uwzględnieniem środków łagodzących w celu przystosowania się do zmian klimatu
  - 7.4.2 Oddziaływanie zmian klimatu na projekt z uwzględnieniem środków mających na celu adaptację projektu do zmian klimatu, w tym reagowania na ryzyko powodziowe.
  - 7.4.3 Zgodność projektu z celem środowiskowym gospodarki o obiegu zamkniętym, ochrony przyrody oraz adaptacji do zmian klimatu
- 7.5 Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko
  - 7.5.1 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (zgodnie z Dyrektywą 2001/42/WE) planów i programów, z których wynika realizacja przedsięwzięcia
  - 7.5.2 Uwzględnienie skutków realizacji przedsięwzięcia w sporządzonych prognozach oddziaływania planów i programów na środowisko

8 Plan wdrożenia i funkcjonowania projektu

- 8.1 Struktura wdrażania przedsięwzięcia, zestawienie i harmonogram niezbędnych działań, w tym instytucjonalnych i administracyjnych, w celu wdrożenia przedsięwzięcia
- 8.2 Struktura i schemat organizacyjny JRP
- 8.3 Proponowany zakres kontraktów, procedury kontraktowe, harmonogram ogłaszania przetargów i podpisywania kontraktów
- 8.4 Harmonogram realizacji przedsięwzięcia oraz plan płatności
- 8.5 Zarządzanie infrastrukturą po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia
  - 8.5.1 Opis struktury organizacyjnej i własnościowej po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia
  - 8.5.2 Zachowanie trwałości projektu

9 Plan finansowania przedsięwzięcia

- 9.1 Struktura i źródła finansowania kosztów kwalifikowanych i niekwalifikowanych przedsięwzięcia z podziałem na lata realizacji inwestycji
- 9.2 Ocena zdolności beneficjenta i podmiotów upoważnionych do ponoszenia wydatków kwalifikowanych (*o ile dotyczy*) do zapewnienia wkładu własnego
- 9.3 Przewidywane sposoby i ocena realności ustanowienia zabezpieczeń dla zwrotnych źródeł finansowania inwestycji (z uwzględnieniem wyników analizy ryzyka)

10 Analiza finansowa i analiza trwałości

- 10.1 Założenia makroekonomiczne, metodyka analizy finansowej i analizy trwałości
- 10.2 Prognoza przychodów i kosztów w okresie odniesienia dla scenariusza bez projektu i scenariusza z projektem
  - 10.2.1 Założenia i prognozy kosztów operacyjnych (wg ich rodzajów) oraz pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych
  - 10.2.2 Prognoza przychodów, w tym strategia cenowa
  - 10.2.3 Zapotrzebowanie na kapitał obrotowy
  - 10.2.4 Prefinansowanie wydatków związanych z projektem (jeśli dotyczy)
- 10.3 Założenia analizy finansowej i analizy finansowej efektywności przedsięwzięcia
- 10.4 Obliczenie maksymalnego wkładu funduszy UE zgodnie z intensywnością dofinansowania dopuszczoną w Programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 działanie FENX.01.03
- 10.5 Analiza finansowej efektywności przedsięwzięcia
  - 10.5.1 Obliczenie zwrotu z inwestycji (FNPV/C i FIRR/C bez i ze wsparciem UE)
  - 10.5.2 Obliczenie zwrotu z kapitału krajowego (FNPV/K i FRR/R bez i ze wsparciem UE) – dotyczy projektów o wartości 50 mln PLN i powyżej
- 10.6 Prognoza sprawozdań finansowych beneficjenta i podmiotów upoważnionych do ponoszenia wydatków kwalifikowanych (*o ile dotyczy*) i ich analiza wskaźnikowa
- 10.7 Ocena prognoz sprawozdań finansowych beneficjenta i podmiotów upoważnionych do ponoszenia wydatków kwalifikowanych (*o ile dotyczy*), w kontekście potwierdzenia ich trwałości finansowej w fazie operacyjnej

11 Analiza kosztów i korzyści (dotyczy projektów o wartości 50 mln PLN i powyżej)

- 11.1 Metodyka analizy kosztów i korzyści (analizy ekonomicznej)
- 11.2 Analiza kosztów związanych z realizacją przedsięwzięcia z punktu widzenia społeczności (jakościowa i ilościowa)
- 11.3 Analiza korzyści związanych z realizacją przedsięwzięcia z punktu widzenia społeczności (jakościowa i ilościowa), w tym skutki przedsięwzięcia dla zatrudnienia
- 11.4 Analiza ekonomiczna (*dotyczy dużych projektów*)
  - 11.4.1 Korekty przepływów pieniężnych przedsięwzięcia
    - 11.4.1.1 *Efekty fiskalne*
    - 11.4.1.2 *Efekty zewnętrzne wynikające z kosztów i korzyści zewnętrznych zidentyfikowane z punktu widzenia społeczności*
    - 11.4.1.3 *Przekształcenie cen rynkowych w ceny rozrachunkowe*
    - 11.4.1.4 *Inne korekty*
  - 11.4.2 Obliczenie ekonomicznej wartości bieżącej netto (ENPV) i ekonomicznej wewnętrznej stopy zwrotu (ERR)

12 Analiza ryzyka i wrażliwości

- 12.1 Analiza wrażliwości
  - 12.1.1 Badanie zmiennych i ich wpływ na wskaźniki efektywności finansowej (*o ile dotyczy*), a w przypadku projektów o wartości 50 mln PLN i powyżej także ekonomicznej efektywności przedsięwzięcia oraz jego trwałość finansową
  - 12.1.2 Zestawienie zmiennych zidentyfikowanych jako krytyczne
  - 12.1.3 Wartości progowe dla zmiennych krytycznych
- 12.2 Jakościowa analiza ryzyka
  - 12.2.1 Lista zidentyfikowanych ryzyk
  - 12.2.2 Matryca ryzyka (przyczyny wystąpienia ryzyka, ew. związek z analizą wrażliwości, skutki i prawdopodobieństwo wystąpienia, poziom ryzyka, mitygacja ryzyka, ryzyka rezydualne)
  - 12.2.3 Interpretacja matrycy ryzyk
- 12.3 Ilościowa analiza ryzyka (*o ile dotyczy*)
- 12.4 Działania zapobiegające wystąpieniu zidentyfikowanych ryzyk lub ograniczające skutki ich wystąpienia

UWAGA: zgodnie z *Wytycznymi dotyczącymi zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym hybrydowych na lata 2021-2027* (https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/115275/Wytyczne_PI_i_PH_21_27_5.pdf) część Studium Wykonalności stanowi załącznik obliczeniowy w formie arkusza kalkulacyjnego, który należy dołączyć do Studium Wykonalności w wersji elektronicznej w formie aktywnego modelu finansowego w formacie „xls”, „xlsx”, „xlsm” z odblokowanymi formułami.

DODATKOWE WYJAŚNIENIA do wymaganego zakresu Studium Wykonalności:

7.1.1. Sposób wdrożenia przez projekt celów polityki ochrony środowiska UE, w tym w zakresie zrównoważonego rozwoju, efektywnej gospodarki zasobami, zachowania bioróżnorodności, zmian klimatu (zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, odporność na skutki zmian klimatu, itp.)

W analizie należy w syntetyczny sposób odnieść się do zapisów unijnych i krajowych dokumentów programowych, wskazując związek projektu z właściwymi celami, działaniami zapisanymi w przywołanych dokumentach., takich jak:

- Europejski Zielony Ład - The European Green Deal i szereg wynikających z niego strategii szczegółowych;
- Ósmy program działań w zakresie środowiska do 2030 r. – 8. EAP;
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030;
- Paryskie Porozumienie Klimatyczne;
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR);
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

oraz do innych powiązanych z nimi dokumentów międzynarodowych, strategii i programów, jak np. Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, 1992; Krajowy program ochrony Wód Morskich.

7.1.2. Zgodność projektu z zasadą „nie czyn poważnych szkód” środowisku tj. do no significant harm (DNSH)

Program FEnIKS został poddany ocenie pod kątem spełnienia zasady DNSH (zdefiniowanej w art. 3(b) i art. 17 rozporządzenia w sprawie taksonomii) w dokumencie „Analiza spełniania zasady „nie czyn poważnej szkody” (DNSH) w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) nr 2020/852 dla projektu dokumentu pn. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027” (https://www.pois.gov.pl/media/108045/ocena_DNSH_FEnIKS_2021-2027.pdf)

Przedsięwzięcia realizowane i dofinansowane w ramach Programu FEnIKS muszą mieścić się w zakresie rodzajów działań (wiązek projektów/obszarów interwencji/typów projektów) zawartych w programie, które podlegały wcześniej ocenie DNSH. W celu wykazania zgodności przedsięwzięć w ramach danego projektu, Wnioskodawca powinien odnieść się do konkretnych ustaleń ww. dokumentu w zależności od rodzaju i wielkości planowanych działań inwestycyjnych przewidzianych w danym projekcie.

Sposób podejścia do klasyfikacji poszczególnych działań, środków bądź projektów z punktu widzenia realizacji zasady DNSH, został jednoznacznie wskazany w Wytycznych technicznych Komisji Europejskiej dotyczących stosowania zasady DNSH (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52021XC0218%2801%29&from=EN>). Potwierdzenie zgodności z zasadą DNSH powinno opierać się na ustaleniach opracowania „Analiza spełniania zasady „nie czyn poważnej szkody” (DNSH) w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) nr 2020/852 dla projektu dokumentu pn. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027” (https://www.pois.gov.pl/media/108045/ocena_DNSH_FEnIKS_2021-2027.pdf) zarówno dla działań związanych z etapem realizacji projektu, jak i etapem jego eksploatacji.¹

7.1.3. Sposób wdrożenia przez projekt zasady ostrożności, zasady działania zapobiegawczego, zasady naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła, zasady zanieczyszczający płaci

Należy wykazać, że projekt został przygotowany z zachowaniem zasad:

- ostrożności;
- działania zapobiegawczego;
- naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła;
- zanieczyszczający płaci – według tej reguły sprawcy szkód w środowisku powinni ponosić pełne koszty tych działań, które są niezbędne dla usunięcia zanieczyszczenia lub koszty równoważnych działań umożliwiających osiągnięcie celów ochrony środowiska. Na podstawie tej zasady uznaje się również, że użytkownicy obiektów infrastrukturalnych powinni partycypować zarówno w pokrywaniu kosztów zmniejszania emisji, jak i kosztów eksploatacji, konserwacji i wymiany elementów infrastruktury mającej wpływ na środowisko. W tym kontekście należy wyjaśnić jak przedmiotowe wymagania zostały uwzględnione w projekcie.

---

¹ W analizie można kierować się wytycznymi zawartymi w podręczniku „Zgodność przedsięwzięć finansowanych ze środków Unii Europejskiej, w tym realizowanych w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, z zasadą „nie czyn znaczącej szkody” - zasadą DNSH« (DNSH) - Podręcznik dla Beneficjenta” (<https://www.gov.pl/web/planodbudowy/dnsh2>)

Zasady: ostrożności, działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i zanieczyszczający płaci, są ogólnymi zasadami wynikającymi z art. 191 ust 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Ogólny opis ww. zasad znajduje się na poniższej stronie resortu środowiska:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/71/polityka-ochrony-srodowiska-ogolne-zasady-i-podstawowe-ramy> Wytyczne dotyczące sposobu stosowania zasady ostrożności przygotowane zostały przez Komisję Europejską i opublikowane w formie komunikatu z dnia 2 lutego 2000 roku (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:52000DC0001>).

7.2.1. Klasyfikacja przedsięwzięcia pod kątem wymogu przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w świetle przepisów prawa polskiego i UE

Należy wskazać, które przedsięwzięcia w ramach projektu wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaga realizacja planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które podzielono na:

- 1) planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r., w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) planowane przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko został stwierdzony, o których mowa w § 3 rozporządzenia.

Poza ww. przedsięwzięciami, przepisy ustawy oś odnoszą się do przedsięwzięć, które wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli:

- 1) przedsięwzięcie to może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a nie jest bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynika z tej ochrony;
- 2) obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 został stwierdzony.

1.	Przedsięwzięcia	Przedsięwzięcia wymienione w rozporządzeniu RM, czyli wymagające przed ich realizacją uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	Przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko – czyli ujęte w § 2 rozporządzenia RM	Przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko wymagane
2.			Przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – czyli ujęte w § 3 rozporządzenia RM	Przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko zależne od wyników <i>screeningu</i>
3.		Przedsięwzięcia niewymienione w rozporządzeniu RM i nie wymagające przed ich realizacją uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach		„Badanie” i ewentualna ocena wpływu na obszary Natura 2000 (w ramach postępowania zmierzającego do wydania decyzji zezwalającej na realizację przedsięwzięcia)

W przypadku pozostałych działań/zadań inwestycyjnych należy krótko uzasadnić brak konieczności przeprowadzenia ww. postępowania.

7.2.2.1. Zadania z przeprowadzoną oceną oddziaływania na środowisko

Należy wskazać, które przedsięwzięcia w ramach projektu wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko wraz z prezentacją przeprowadzonych postępowań.

7.2.2.2. Zadania bez oceny oddziaływania na środowisko wraz z uzasadnieniem braku kwalifikacji do ocen

Należy wskazać, które przedsięwzięcia w ramach projektu nie wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz uzasadnić brak kwalifikacji do oceny.

7.2.3. Ocena wpływu przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 wraz z prezentacją przeprowadzonych postępowań administracyjnych

Należy wykazać wpływ przedsięwzięcia na obszary Natura 2000.

W przypadku braku znaczącego negatywnego wpływu na obszary, które są lub mają być objęte siecią Natura 2000, należy przedłożyć deklarację organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000 (Załącznik 4.1. do WoD) oraz mapę, na której wskazano lokalizację projektu i obszarów Natura 2000.

W przypadku, gdy w raporcie ooś była przeprowadzona ocena oddziaływania na zasadach określonych w ustawie ooś, należy załączyć/udostępnić pełną wersję raportu albo rozdziały raportu, w których zawarto ocenę oddziaływania na obszary Natura 2000 oraz pozostałą dokumentację, o której mowa w ustawie ooś.

W przypadku procedury oceny dla przedsięwzięć, które nie są przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko ale mogą znacząco wpływać na obszary Natura 2000, wymaga się załączenia raportu, o którym mowa w art. 97 ust. 3 ustawy ooś,

postanowienia, o którym mowa w art. 98 ust. 1 ustawy ooś oraz kopii decyzji, o której mowa w art. 96 ust. 1 ustawy ooś wraz z informacją o jej podaniu do publicznej wiadomości w formie przewidzianej w art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy ooś.

W przypadku ustalenia przez właściwy organ, że dany projekt ma istotny negatywny wpływ na jeden obszar lub więcej obszarów objętych lub które mają być objęte siecią Natura 2000, dodatkowo wymagana jest kopia dokumentacji, o której mowa w art. 35 ustawy o ochronie przyrody, czyli informacji dotyczącej ustalenia kompensacji przyrodniczej.

Zalecenia w tym zakresie zawarte są m. in. w:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_pl.pdf

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/PL_art_6_guide_jun_2019.pdf

7.2.4. Rozwiązania na rzecz zmniejszenia lub skompensowania negatywnego oddziaływania na środowisko

Należy przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.

W przypadku ustalenia przez właściwy organ, że dany projekt ma istotny negatywny wpływ na jeden obszar lub więcej obszarów objętych lub które mają być objęte siecią Natura 2000, dodatkowo wymagana jest kopia dokumentacji, o której mowa w art. 35 ustawy o ochronie przyrody, czyli informacji dotyczącej ustalenia kompensacji przyrodniczej. Należy wskazać kiedy nastąpi zakładany efekt kompensacji przyrodniczej wraz z odniesieniem do terminu rozpoczęcia działań powodujących negatywne oddziaływanie.

7.4. Przystosowanie do zmian klimatu i łagodzenie zmiany klimatu, a także odporność na klęski żywiołowe

Dla projektu infrastrukturalnego o trwałości co najmniej 5 lat wnioskodawca powinien przeprowadzić ocenę jego wpływu na klimat i dostosowania do zmienionego klimatu w zakresie, jaki wynika z rodzaju i skali projektu. Weryfikacja ta powinna zostać przeprowadzona zgodnie z *Wytycznymi technicznymi dotyczącymi weryfikacji infrastruktury pod względem wpływu na klimat w latach 2021-2027* (2021/C 373/01).

Beneficjent może też skorzystać z poradników uzupełniających Wytyczne techniczne. W analizie należy odnieść się do wymogów zawartych w Rozporządzeniu ogólnym 2021/1060 i przepisach krajowych, które mają zastosowanie do danego projektu. Należy też zamieścić podsumowanie przeprowadzonej weryfikacji i ocenę dostosowania projektu do celów Porozumienia Paryskiego (Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian

klimatu podpisanej 22 kwietnia 2016r. (Dz. U. L 282 z 19.10.2016) i ratyfikowanej Decyzją Rady (UE) 2016/1841 z dnia 5 października 2016 r. (Dz. U. L 282 z 19.10.2016).

7.4.1. Oddziaływanie projektu na zmianę klimatu z uwzględnieniem środków łagodzących w celu przystosowania się do zmian klimatu

Należy udzielić odpowiedzi, w jaki sposób projekt uwzględnia przystosowanie się do zmian klimatu i ich łagodzenia; w tym (w ramach badania preselekcyjnego – screeningu):

- czy realizacja i funkcjonowanie projektu w jego całym cyklu życia może mieć znaczący wpływ na cele klimatyczne poprzez m.in. zwiększenie emisji gazów cieplarnianych lub zmiany w użytkowaniu terenu i funkcjach ekosystemów pochłaniających i magazynujących gazy cieplarniane?
- czy rozważono alternatywne rozwiązanie mające na celu minimalizowanie negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na klimat np. poprzez zmianę technologii na zeroemisyjne lub niskoemisyjne, ochronę naturalnych pochłaniaczy dwutlenku węgla (w szczególności ekosystemów wodnych i leśnych), które mogą być zagrożone w wyniku realizacji działania, realizację działań kompensujących (równoważących) emisję dwutlenku węgla? W tym miejscu należy się odnieść do analizy opcji opisanej w pkt 4.3.2.3 SW.

W odpowiedzi można się oprzeć na ustaleniach przeprowadzonej w pkt. 7.1.3 analizy zgodności projektu z zasadą DNSH w odniesieniu do celu środowiskowego związanego z łagodzeniem zmian klimatu (pierwszy cel środowiskowy zgodnie z art. 9 Rozporządzenia w sprawie taksonomii). Dotyczy to zwłaszcza zastosowanych w projekcie działań łagodzących przyczyniających się do zachowania neutralności klimatycznej lub pozytywnego wpływu przedsięwzięcia na klimat. W przypadku budowy lub znaczącej modernizacji dużych oczyszczalni ścieków analizę oddziaływania na klimat można oprzeć na ocenie śladu węglowego (Zawiadomienie Komisji, Wytyczne techniczne dotyczące weryfikacji infrastruktury pod względem wpływu na klimat w latach 2021–2027 (2021/C 373/01)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv%3A0J.C_.2021.373.01.0001.01.POL&toc=OJ%3AC%3A2021%3A373%3AFULL

7.4.2. Oddziaływanie zmian klimatu na projekt z uwzględnieniem środków mających na celu adaptację projektu do zmian klimatu, w tym reagowania na ryzyko powodziowe

Należy udzielić odpowiedzi, w jaki sposób projekt uwzględnia zagrożenia związane ze zmianami klimatu oraz odporności na klęski żywiołowe; w tym (w ramach badania preselekcyjnego – screeningu):

- czy w trakcie przygotowywania projektu przeprowadzono ocenę zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych lub kontrolę podatności na te zagrożenia (np. ryzyko powodzi, podtopień, ekstremalnych temperatur, burz, gradu i wiatru, osunięć ziemi)? Należy przeprowadzić szczegółowe analizy (jeśli dotyczy), włącznie ze zgodnością z polskimi regionalnymi i lokalnymi strategiami i planami adaptacji do zmian klimatu. W zakresie zagrożenia powodziowego należy spozycjonować inwestycję na tle aktualnych dokumentów planistycznych w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym. Infrastruktura zlokalizowana na obszarach zagrożonych powodzią powinna być zaprojektowana w sposób, który uwzględnia zagrożenie i ryzyko w rozumieniu dyrektywy 2007/60/WE.
- czy w ramach prowadzonych prac nad przygotowaniem projektu, w tym związanych z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, uwzględniono kwestie związane ze zmianami klimatu?
- czy zmiany klimatu wpłynęły na lokalizację inwestycji?
- czy inwestycja w połączeniu ze zmianami klimatu będzie miała jakkolwiek pozytywny lub negatywny wpływ na otoczenie?
- jakie rozwiązania przyjęto w ramach projektu w celu zapewnienia jego odporności na bieżącą zmienność klimatu i przyszłe zmiany klimatu?

7.4.3. Zgodność projektu z celem środowiskowym gospodarki o obiegu zamkniętym, ochrony przyrody oraz adaptacji do zmian klimatu

Należy wskazać, czy w projekcie zostały zastosowane rozwiązania w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz w zakresie ochrony przyrody (w tym różnorodności biologicznej).

W szczególności należy wyjaśnić, czy podejmowane będą działania takie jak m.in. zmniejszenie pierwotnego zużycia surowców i materiałów, zapobieganie powstawaniu odpadów, odzysk, recycling, naprawa i ponowne wykorzystanie, wykorzystanie wody szarej, ścieków oczyszczonych, ograniczenie presji na środowisko, uwzględnianie efektów środowiskowych w zarządzaniu, zrównoważone gospodarowanie wodami opadowymi, zachowanie istniejącej zieleni (w szczególności drzew) i powierzchni biologicznie czynnej na terenie inwestycji oraz retencjonowanie wody. Należy wyjaśnić czy projekt zawiera rozwiązania przyczyniające się do wzrostu efektywności energetycznej i użycia energii ze źródeł odnawialnych, a w zakresie ochrony przyrody uwzględnienie utrzymania istniejącej zieleni, w szczególności drzew i istniejących ekosystemów, promowania i przywracania zdrowych ekosystemów i zwiększania różnorodności biologicznej, komponentów opartych na przyrodzie, zielonej oraz niebieskiej infrastruktury i rozwiązań opartych na rodzimych zasobach przyrody oraz realizacji dodatkowych nasadzeń drzew i krzewów.

7.5.1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (zgodnie z Dyrektywą 2001/42/WE) planów i programów, z których wynika realizacja przedsięwzięcia

Należy wskazać, które przedsięwzięcia w ramach projektu wymagały przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania skutków realizacji niektórych planów i programów na środowisko, czyli tzw. strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOŚ), uregulowane jest w dziale "IV Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko" ustawy ooś. SOOŚ obejmuje w szczególności:

- a) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- b) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko;
- c) uzyskanie wymaganych ustawą opinii;
- d) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Do projektów wymagających przeprowadzenia SOOŚ zaliczamy m. in.:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywany lub przyjmowany przez organy administracji, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- polityki, strategii, planu i programu innego niż wymienione w tiret 1 i 2, którego realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000, jeżeli nie jest on bezpośrednio związany z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony.

Daną politykę, strategię, plan lub program kwalifikuje się do poddania procedurze oceny według kryteriów określonych w ustawie ooś (m.in.: charakter działań przewidzianych w dokumentach, rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko). Odstąpienie od oceny wymaga wyjaśnienia, wskazującego okoliczności wyłączające obowiązek przeprowadzenia SOOŚ dla danego planu lub programu, na podstawie ustawy ooś.